

УНИВЕРЗИТЕТ „УНИОН - НИКОЛА ТЕСЛА“ У БЕОГРАДУ
 ФАКУЛТЕТ ЗА ПРЕДУЗЕТНИЧКИ БИЗНИС И МЕНАѢМЕНТ НЕКРЕТНИНА

Број: 5141
 Београд, 25.12.2024. године

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
 -обавезна садржина-

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију</p> <p>Наставно-научно веће ФАКУЛТЕТА ЗА ПРЕДУЗЕТНИЧКИ БИЗНИС И МЕНАѢМЕНТ НЕКРЕТНИНА Универзитета УНИОН-НИКОЛА ТЕСЛА у Београду на седници одржаној <u>16.09.2024.</u> године</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Небојша Закић, редовни професор, ужа научна област: МенаѢмент (07. 03. 2017.), изабран на Факултету за предузетнички бизнис и менаѢмент некретнина на Универзитету „Унион-Никола Тесла“, Београд. председник</p> <p>2. Др Југослав Аничих, редовни професор: ужа научна област Економија и финансије, изабран у звање (08. 12. 2017. год.), на Факултету за економију и финансије на Универзитету „Унион - Никола Тесла“ у Београду, члан</p> <p>3. Др Татјана Илић Косановић, ванредни професор, ужа научна област МенаѢмент (20. 02. 2023. год.), изабрана на Факултету за предузетнички бизнис и менаѢмент некретнина на Универзитету „Унион – Никола Тесла“ у Београду, члан</p>
II. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Сузана, Славко, Стоименов</p> <p>2. Датум рођења, општина, Република: 08.08.1971, Палилула, Ниш</p> <p>1. 3. Датум одбране, место и назив дипломског мастер рада: 10.6.2021, Универзитет „Унион - Никола Тесла“ у Београду, Утицај експоненцијалног пораста знања на развој индустрије"</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање – мастер : менаѢмент и предузетништво</p>
III. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>Циркуларна економија кроз призму конкурентности и иновативности Индикатори за мерење напретка</p>
IV. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл

Докторска дисертација под насловом *Циркуларна економија кроз призму конкурентности и иновативности. Индикатори за мерење напретка* има 220 страна, организована је у 6 целина, укључујући и закључак који представља шесту целину. Након шестог поглавља су листа табела, листа графика и листа слика, као и обимна коришћена литература приликом израде докторске дисертације. У склопу докторске дисертације су такође и апстракти на српском и енглеском језику.

У првом делу који носи наслов **теоријско –методолошки оквир истраживања**, обрађен је преглед литературе, предмет и циљ истраживања, постављене хипотезе, дефинисане методе истраживања и очекивани допринос научно-истраживачког рада, као и упознавање са структуром рада.

Други део рада бави се теоријским аспектима циркуларне економије преко следећих целина: појам и дефинисање циркуларне економије, производња и потрошња и управљање отпадом као области циркуларне економије, ресурси, климатске промене и тржиште рада и повезаност са циркуларном економијом, укључујући предности и стратегије циркуларне економије. Такође у другом делу обрађују се документи у циљу подстицања транзиције ка циркуларној економији, циркуларна економија на путу достизања одрживог развоја, као и циркуларна економија(СЕ) на макро, мезо и микро нивоу.

Треће поглавље рада истражује индикаторе и подиндикаторе циркуларне економије, почевши од појма и дефиниције индикатора, преко индикатора за праћење циркуларне економије и мониторинг оквира циркуларне економије до конкурентности и иновативности као и подиндикатора конкурентности и иновативности.

Четврто поглавље посвећено је дефинисању хипотеза и доказивању истих и то: једна основна и три помоћне хипотезе. Такође је у циљу поређења доступних вредности подиндикатора, (PI1- PI4), а за државе које се анализирају и временски период који се анализира израчунат је Z - резултат или Z – score, формиране процентуалне вредности за наведене подиндикаторе и створили услови поузданог и квалитетног упоређивања и рангирања држава. Извршена је детаљна анализа добијених резултата.

Такође су у оквиру четвртог поглавља представљене државе Немачка, Холандија, Данска, Француска и Пољска на путу циркуларне економије, са аспекта примењених стратегија које су помогле развоју СЕ.

Кроз поглавље 5 обрађена су упоредна истраживања, ограничења у наведеном истраживању као и могући правци даљег истраживања.

Шести део представља закључак.

Завршни део докторске дисертације чини списак литературе која је коришћена приликом израде дисертације.

Рад садржи: 220 страна, 49 табела, 9 графика и 22 слике.

V. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација је структурирана, тако да у уводном делу дисертације након резимеа који је фокусиран на суштину рада, следи целина која се односи на теоријско методолошки оквир испитивања (дефинисана је методологија истраживања коришћена за израду рада, као и преглед литературе који се односи на различитост дефиниција циркуларне економије, појам конкурентности и иновативности, са припадајућим подиндикаторима и дефиницијама истих. Дефинисани су предмет и циљ истраживања, постављене хипотезе и очекивани (друштвени и научни) допринос.

Одељак 2 описује теоријски аспект циркуларне економије (обухвата различитост дефиниција циркуларне економије, али и елементе подстицања транзиције ка СЕ, кроз предности и стратегије СЕ и документацију ЕУ за достизање СЕ. Производња и потрошња, управљање отпадом, ресурси и климатске промене су као незаобилазни елементи СЕ такође су посебно обрађени.

У Одељку 3 (Индикатори/ подиндикатори циркуларне економије) представљени су: Појам и дефиниција индикатора; Индикатори за праћење СЕ; Мониторинг оквири СЕ; Конкурентност и иновативност; Подиндикатори конкурентности и иновативности. У овом одељку се прецизно дефинишу подиндикатори из области конкурентности и иновативности који се користе за мерење напретка циркуларне економије.

Следећи одељак (Резултати и дискусија) представља детаљну анализу постављених хипотеза од стране аутора са дискусијом. Изведени су следећи закључци који потврђују постављене хипотезе и то:

- ✓ Развијене економије више улажу у иновативност и конкурентност циркуларне економије
- ✓ Степен развијености једне државе може се пратити преко индикатора конкурентности и иновативности СЕ
- ✓ Развијене економије имају знатно више вредности индикатора иновативности и конкурентности од земаља у развоју
- ✓ Разлика у иновативности и конкурентности циркуларне економије у развијеним економијама у односу на транзиционе економије је све већа.

Такође у циљу свеобухватне и квалитетне анализе приступило се статистичкој обради доступних података (подиндикатори конкурентности и новативности) из Eurostat базе, на узорку држава (чланице ЕУ/кандидати/бивше чланице). Статистичким прорачуном за период од три године (2017-2019.година):

- Израчунат је и табеларно представљен степен достигнутог развоја конкурентности и иновативности СЕ анализираних држава;
- Представљен је упоредни преглед појединачних подиндикатора (PI1, PI2, PI3 и PI4) за период 2017-2019.године;
- Израчунат је композитни индикатор конкурентности и иновативности како би се кроз један индекс, настао комбинацијом појединачних показатеља упоредило понашање различитих држава у погледу достигнутог степена развоја СЕ;

➤ На основу вредности процентуалних рангова подиндикатора извршено је рангирање држава и идентификоване групе држава на основу тачке прекида cut-off point

Пето поглавље представља резултате упоредних истраживања, ограничења у истраживању и могуће правце даљег истраживања. Шести део се односи на закључак истраживања докторске дисертације и на крају је представљена коришћена литература.

Комисија оцењује да је дисертација написана систематично, јасно и садржајно. Представљено истраживање је спроведено темељно, уз коришћење актуелне литературе.

V. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Мотив овог истраживања лежи у чињеници да нема довољно анализа степена развоја циркуларне економије на макро нивоу, као и да нема анализа развоја циркуларне економије преко индикатора из области конкурентности и иновативности тако да је ово истраживање разматрало циркуларну економију на макронивоу преко индикатора/подиндикатора из области конкурентности и иновативности.

Примењени начин прорачуна-примењена метода, представља предлог начина одређивања степена имплементације СЕ, преко подиндикатора из области конкурентности и иновативности, али се може сматрати поузданим и применљивим начином и за подиндикаторе из других области, као нпр. подиндикаторе из пете тематске области под називом *Глобална одрживост и отпорност* новог оквирног мониторинга Европске комисије из 2023.године, што би могло представљати даље правце истраживања.

Анализа имплементације СЕ рађена је на узорку држава чланица ЕУ /бивших чланица/ држава кандидата за чланство ЕУ. Степен развоја циркуларне економије праћен је за период од три године, (2017-2019.година) а преко четири подиндикатора: бруто инвестиције у материјална добра, број запослених, додата вредност по факторским трошковима и број патената за ублажавање климатских промена.

Најзначајнији резултати истраживања показују да СЕ није подједнако имплементирана у државама. Истраживање је показало, такође да развијене земље значајније улажу у истраживање и развој од транзиционих држава, а улагање у истраживање и развој је позитивно повезано са конкурентношћу и иновативношћу земаља

У току истраживања успостављена је метрика, за упоређивање степена трансформације СЕ у анализираним државама, формиран принцип заснован на одређивању *Z-score* за сваку од анализираних држава, за сваки појединачни параметар из одабране области конкурентност и

иновативност, као и за анализирану годину. Како су на основу *Z-score*, формиран најпре пондери, а затим и процентуални рангови анализираних подиндикатора (PI%), идентификован је степен имплементације СЕ у анализираним државама, али су се стекле могућности праћења напретка ка постизању СЕ током анализираног периода.

Такође, рангирање, поређење међу државама и праћење степена напредовања циркуларне економије спрвдено преко једне променљиве тј. композитнг индикатора конкурентности и иновативности (КИКИ индикатор) омогућило је доношење закључака о степену транзиције ка СЕ.

Како би се свеобухватније сагледала тематика и допринело побољшању транзиције, извршена је класификација анализираних држава у одређене групације, а према формираној cut-off point вредности.

На тај начин је идентификована група земаља, према сличности у напредовању ка циркуларној економији, чиме се доприноси лакшем разумевању и решавању заједничких проблема у достизању циљева СЕ.

Систем мерења преко дефинисаних подиндикатора, а на основу података преузетих из Eurostat базе и у даљем току статистичка обрада података, а тиме и одређивање процента имплементације циркуларне економије у анализираним државама пружа могућност одређених закључака о успешности примене СЕ.

Кретање ка циркуларној економији се не достиже у једном кораку, није стање већ процес, тако да представљена методологија, дефинисани подиндикатори циркуларне економије проистекли резултати наведене методологије су веома важан алат у процени развоја циркуларне економије

Резултат истраживања је показао да за разлику од неких држава које су у иницијалној фази друге се налазе у поодмаклом стадијуму развоја циркуларне економије. Највише су напредовале у достизању циљева циркуларне економије, државе које су се најраније придружиле ЕУ, док су мање напредне у имплементацији оне које су се придружиле ЕУ, након 2004.године. Значајни тренд у развоју циркуларне економије запажен је код Немачке, Италије и Француске.

Без обзира да ли су државе са високо развијеним економијама или су државе са транзиционом економијом, СЕ мора да буде имплементирана како би се одговорило на појаву повећаног притиска на природне ресурсе, пораста броја потрошача (очекивано да глобална популација до 2050.године достигне око 9 милијарди људи), као и услед изазова све интензивнијих климатских промена.

На основу резултата овог истраживања да развијене земље улажу значајније у истраживање и развој од транзиционих држава, да се имплементација СЕ у државама може

пратити преко подиндикатора из области конкурентности и иновативности, да СЕ није подједнако имплементирана у свим државама тј. да предњаче државе које су усвојиле стратегије и принципе СЕ, јасно је да упоређивање резултата достигнутог степена развоја СЕ у државама, представља основу за подстицање даље транзиције ка СЕ.

VI. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Комисија за оцену урађене докторске дисертације под називом *Циркуларна економија кроз призму конкурентности и иновативности Индикатори за мерење напретка*, кандидаткиње Сузане Стоименов, констатује да је докторска дисертација израђена у складу са предвиђеним предметом и циљевима истраживања, обзиром да докторска дисертација приказује степен имплементације СЕ кроз подиндикаторе из области конкурентности и иновативности. Написана је систематично и детаљно према свим стандардима научно-истраживачког рада и представља значајни научни допринос.

Представљено истраживање је спроведено задовољавајуће, уз коришћење актуелне литературе и добро је образложено. Кандидаткиња влада научном проблематиком, а примењена статистичка метода и поуздани и мерљиви улазни параметри допринели су креирању валидних излазних параметара.

Достигнути резултати су на веома отициналан начин приказани, примењена методологија адекватна, а на основу резултата и закључака приказаних у докторској дисертацији, Комисија констатује да је кандидатиња успешно завршила докторску дисертацију

VII. КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.
2. Дисертација садржи све битне елементе у вези са предметом истраживања и научног дела у целини.
3. Дисертација је оригиналан допринос науци по томе што на један свеобухватан, целовит и методолошки начин приступа предмету истраживања и што преко скупа одабраних индикатора и подиндикатора дефинише методолошки оквир степена имплементације СЕ у државама, рангирања држава према достигнутом степену

имплементације, али омогућава и примену наведене методологије за подиндикаторе из других области циркуларне економије што и јесу даљи правци истраживања.

4. Недостаци дисертације се могу јавити у потреби за

Нису уочени недостаци

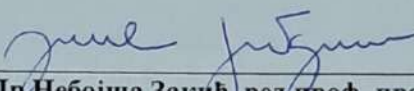
VIII. ПРЕДЛОГ:

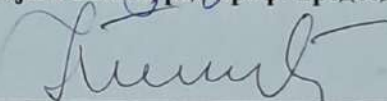
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

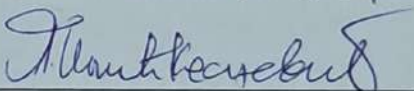
да се докторска дисертација под насловом *Циркуларна економија кроз призму конкурентности и иновативности Индикатори за мерење напретка*

прихвати, а кандидату одобри усмена одбрана пред именованом комисијом.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. Др Небојша Закић, ред. проф. председник комисије

2. Др Југослав Аничич, ред. проф. члан

3. Др Татјана Илић Косановић, ван. проф. члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.